

Давненько це було. Років сорок тому. Вчився я тоді в славному місті Києві! Та й поїхав на канікули додому на благословенну Полтавщину.

Бабуся ще моя тоді були живі.

Якось сидимо ми з бабусею вдвох у садку: бабуся, як спеціаліст по промисловості, пір'я дере. Біля неї, значить, виробничі засоби: два підситки — в однім недране, а в другім — уже дране пір'я.

А я більше по культурній, значить, частині: сиджу під вишнею на рядні й "Очеретом качки гнала" співаю.

От бабуся мені й кажуть:

— Їдеш уже, синочку, скоро?

— Їду, — кажу, — бабусю.

— Знову до Києва?

— До Києва, — кажу, — бабусю. Замислились моя бабуся та й тяжко зітхнули. А потім і кажуть:

— А я ж у Києві так і не була. І святої лаври не бачила. Все своє життя збиралася, збиралася, та так і не зібралася. Спочатку — діти, а потім — онуки.

— Так чого ж, бабусю, давайте поїдемо вдвох. Поїздом, швиденько. За півтора дні й там. А я там уже собі й знайомих познав: буде де й переднювати й переночувати. Поїдемо, бабусю! Я тата й маму впрошу — вони пустять. От добре! І мені буде веселіше. Та й Київ побачите, і Дніпро, і лавру. Все, все я вам, бабусю, покажу і все вам розкажу.

— А назад вже як я без тебе?

— Та й назад так. Посаджу вас на поїзд, попрохаю кондуктора, щоб попередив, на якій станції вам висідати. А перед тим вдаримо додому телеграму, та то виїдуть на станцію і заберуть вас. І вже. Поїдемо!

— Та боязко якось.

Умовив я таки бабусю їхати до Києва. Тато з мамою, хоч і довгенько вагалися, та проте згоду дали.

Поїхали ми в город, на станцію. А до станції було верст із тридцять.

Бабуся ніколи в місті не були і поїзда не бачили.

Як побачили вони паровика, та ще він, повз станцію пробігаючи, як закричить, — бабуся, затуливши очі руками, так і присіли.

— Не поїду, — плачуть.

— Та чого ж не поїдете? Та нічого страшного нема, то він свистить, щоб на путі не стояли, щоб ні на кого не наїхати.

— Та щоб ото я лізла на оте чорне та їхала! Та ніколи в світі! За що ж я там держатимусь? Біжи, хай батько вертається та забере мене додому.

А тато привезли нас до станції — та відразу й додому.

— Та де ж я наздожену тата, — кажу, — вже вони допіру верст десять од'їхали.

— Не полізу я на те чорне, що ото шипить і свистить!

— Та ні, бабусю, — вмовляю я, — не треба вам туди лізти, не там люди їздять, а у вагонах. От зараз подадуть вагони, сядемо й поїдемо.

— Не сяду, бо впаду.

— Не впадете. От побачите, сидітимете, як у хаті на лаві.

Подали состав, я й кажу бабусі.

— Ну, ходіте, сідати вже пора. Підійшли ми з бабусею до вагона.

— Не полізу, — плачуть бабуся. — Пустите мене, хай уже я вмиру вдома.

Я вже розгнівався й нагрімав, хоч і як я їх любив, на бабусю.

— Та не страміться, — кажу, — бабусю. Он на нас усі дивляться.

Глянули бабуся такими очима, що я аж одвернувся, а потім і кажуть:

— Зав'яжи ж мені хоч очі, щоб не бачила я, куди лізу.

Зав'язувати очі бабусі я не зав'язував, соромно було, а руками довелося-таки затулити, доки посадив я їх у вагон.

Сіли, тремтять.

Як сіпнув паровик, було й "Ой лишенько!" й "Спаси, царице небесна!"
Всього було...

Потім бабуся заспокоїлись, тільки підстрибували, як паровик свисне.

Доїхали ми благополучно.

У Києві побували скрізь-скрізь.

Дуже вдоволені ходили моя бабуся по Києву, та й самі іноді всміхалися:

— І чого я так боялася!

І все було б добре та гаразд, коли б я не завів бабуся до театру.

Довго вони не хотіли, а я таки умовив:

— Хоч раз у житті подивіться. Знатимете, що таке театр.

Погодились.

Квитки я взяв у другому ярусі, та ще й у першому ряду.

Ішли туди — нічого. Сіли. Як поглянули бабуся вниз, у партер, як скрикнуть "Ой!" — учепились аа мене:

— Держи мене, синочку! Ой, держи! На долечу я туди живою!

— Що з вами, бабуся?

— Виведи мене. Ой, виведи! Високо дуже!

Та тремтять уся, тремтять.

Довелося залишити театр. Так і не побачили моя бабуся жодної вистави за все своє життя.

На другий день посадив я бабуся в поїзд, попрохав кондуктора, щоб допоміг їм висісти на станції.

Доїхали бабуса додому в добрім здоров'ї.

А потім, як приїхав я ще додому, дякували дюнї бабуса за Київ.

— Усе, — каже, — нічого, якби тільки не той театр. Дуже-таки високо, голова наморочиться, ось-ось я вниз полечу. Дуже страшно.

Тепер, коли я бачу, як жінка-машиніст упевнено й рішуче веде величезні залізничні состави, мені хочеться підійти до неї і спитати:

— Тьотю! Чи вам не страшно, як ото паровик так здорово закричить? А чи не зав'язуєте ви собі хусткою очі, як на свого паровика вилазите? А моя бабуса зав'язували.

А десь у піднебессі, далеко-далеко, аж десь-десь, аж он там, поза хмарами, реве на яструбкові мотор. А в яструбкові сидить — може, білява, може, русява, може, чорнява — дівчинка й мертвопетлює, усміхаючись, і була вона грозою для розбишак, німецьких загарбників, ота білявенька, чи, може, чорнява, а то й русява дівчинка.

І хочеться в неї спитати:

— Дівчинко! Чи не наморочиться в тебе голова, коли з отакенної вишини на землю поглянеш? У моєї бабусі наморочилася, як вони колись на другий ярус театру потрапили.

Та й думається мені:

"А може б, і моя покійна бабуса тепер мертві петлі робили, якби вони за нашого чудесного часу жили. Онуки чи правнуки, бачите ж, як роблять".

Хай царстзують моя бабуса!

Хай живе, хай у сла вляється радянська жінка, жінка вільна, жінка-творець, жінка-мати.

1946